

JÓZEF ŁOBODOWSKI

LISTY
DO REDAKTORÓW
„WIADOMOŚCI”

opracował

Paweł Libera

konsultacja edytorska

Beata Dorosz

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
Toruń 2015

Opracowanie wydawnicze
Ewelina Gajewska

Projekt okładki
Tomasz Jaroszewski

Na okładce wykorzystano *Szkic do portretu Mieczysława Grydzewskiego*
autorstwa Feliksa Topolskiego.

Publikacja finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2014, na podstawie decyzji Nr 0067/FNiTP/H11/80/2011 z dnia 5.12.2011 r.

**NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI**

ISBN 978-83-231-3428-2

Printed in Poland
© Copyright by Wydawnictwo Naukowe
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
Toruń 2015

**WYDAWNICTWO NAUKOWE
UNIwersytetu MIKOŁAJA KOPERNIKA**

REDAKCJA: ul. Gagarina 5, 87-100 Toruń
tel. 56 611 42 95, fax 56 611 47 05
e-mail: wydawnictwo@umk.pl
DYSTRYBUCJA: ul. Mickiewicza 2/4, 87-100 Toruń
tel./fax 56 611 42 38
e-mail: books@umk.pl
www.wydawnictwoumk.pl

Wydanie pierwsze
Druk: Drukarnia Wydawnictwa Naukowego UMK
ul. Gagarina 5, 87-100 Toruń
Oprawa: Drukarnia Abedik Sp. z o.o.
ul. Glinki 84, 85-861 Bydgoszcz

NOTA EDYTORSKA

Józef Łobodowski (ur. 1909), przed II wojną światową ceniony poeta, pisarz i tłumacz opuścił Polskę po wojnie obronnej 1939 r., kiedy wraz z żołnierzami 10. Brygady Pancерnej został internowany na Węgrzech. Do kraju już nie powrócił. Po ucieczce z obozu internowania przedostał się do Francji, a następnie w 1941 r., w trakcie próby nielegalnego przekroczenia granicy francusko-hispańskiej został aresztowany i osadzony w więzieniu hispańskim. Po zwolnieniu w 1943 r. pozostał już w Hiszpanii. Z racji swych poglądów politycznych, zdecydowanie przeciwstawiających się „nowej rzeczywistości”, jaką utworzyły władze komunistyczne w Polsce po 1944 r., Łobodowski pozostał na emigracji. Aktywnie współpracował z polską prasą wydawaną w Wielkiej Brytanii, we Francji i w innych krajach oraz z polską rozgłośnią Radia Madryt (1949–1975) i – okazjnie – z Radiem Wolna Europa. Zmarł w Hiszpanii w 1988 r. W Polsce Ludowej jego nazwisko było objęte ściśle przestrzegany zapisem cenzury, dlatego też (poza nielicznymi wyjątkami) jego utwory mogły dotrzeć do czytelnika w kraju dopiero po 1989 r.

Z powodu trudnych warunków materialnych, w jakich pisarz znajdował się po 1945 r., archiwum Józefa Łobodowskiego nie zachowało się. Nieliczne materiały, jakie po nim ocalały, znajdują się obecnie w Muzeum Literackim im. Józefa Czechowicza w Lublinie i w posia-

daniu rodziny. Dlatego też na uwagę zasługują dwa niezwykle cenne zbiory korespondencji, którą Łobodowski prowadził z redakcją paryskiej „Kultury” i londyńskich „Wiadomości”. Pierwszy, przechowywany w archiwum Instytutu Literackiego w Maisons-Laffitte, ma tę zaletę, że zawiera listy Łobodowskiego do Jerzego Giedroycia oraz kopie listów wysyłanych przez tego ostatniego. Niestety, z racji złożonych relacji, jakie łączyły korespondentów, listy te w znacznej mierze noszą charakter korespondencji urzędowej. Drugi zbiór listów, przechowywany w Archiwum Emigracji w Toruniu, składa się prawie wyłącznie z listów Łobodowskiego, ale – jako że z redaktorami „Wiadomości”, przede wszystkim z Michałem Chmielowcem i Stefanią Kossowską, kontakty autora miały serdeczny charakter, przynosi znacznie więcej informacji zarówno na temat samego pisarza, jak i kulisów życia polskiej emigracji politycznej po 1945 r.

Zgodnie z założeniami projektu, edycja objęła listy zgromadzone w Archiwum „Wiadomości” znajdującym się w zasobie Archiwum Emigracji Biblioteki Głównej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Edycja korespondencji obejmuje wszystkie zachowane listy Łobodowskiego do redakcji „Wiadomości”. Pominięto jedynie dwa telegramy oraz kopie przekazów bankowych przesyłanych Łobodowskiemu przez Stefanię Kossowską. Listy były kierowane początkowo do Mieczysława Grydzewskiego, a następnie do Michała Chmielowca i Stefanii Kossowskiej. Sporadycznie trafiają się także listy adresowane do Juliusza Sakowskiego, Barbary Mariańskiej-Wiszniewskiej, która zastępowała w okresie wakacyjnym Kossowską, oraz do Piotra Borkowskiego, z którym łączyły Łobodowskiego przyjacielskie relacje. Redakcja

„Wiadomości” nie miała w zwyczaju zatrzymywania kopii korespondencji wychodzącej, dlatego też zachowały się jedynie pojedyncze listy Stefanii Kossowskiej do Łobodowskiego. Jeżeli chodzi o listy Łobodowskiego do redakcji to można odnieść wrażenie, że brakuje tylko pojedynczych listów.

Oprócz listów w zbiorze tym znalazły się także fragmenty korespondencji urzędowej w sprawie otrzymania wizy do Wielkiej Brytanii oraz niepublikowane listy do redakcji „Wiadomości” i jeden felieton, który nie został przyjęty do druku.

Prawie wszystkie listy zostały napisane w języku polskim, wyjątkiem jest korespondencja z brytyjskim Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (Home Office) w sprawie wydania wizy na przyjazd do Wielkiej Brytanii Łobodowskiemu oraz list, który poeta wyjątkowo napisał w języku hiszpańskim do Michała Chmielowca. Listy w języku angielskim opublikowano w wersji oryginalnej bez tłumaczenia, list w języku hiszpańskim zamieszczono w wersji oryginalnej i – z racji słabej znajomości tego języka w Polsce – w polskim tłumaczeniu autorstwa Elżbiety Augustowskiej.

Wszystkie listy zostały opatrzone numerem, datą powstania i nazwiskami nadawcy i odbiorcy. Rozwinęto skróty, uwspółcześniono pisownię zgodnie z obowiązującymi zasadami, poprawiono ewidentne błędy w zapisie nazwisk i nazw własnych. Listy opatrzone przypisami wyjaśniającymi niezrozumiałe momenty lub odnośnikami do przywoływanych tekstów i utworów. Pomimo starań nie wszystkie z nich udało się odnaleźć. Wszystkie uzupełnienia i ingerencje edytora umieszczono w nawiasach kwadratowych.

Za pomoc w trakcie prac nad tekstem pragnę podziękować przede wszystkim: p. Elżbiecie Augustowskiej i p. Joannie Krasnodębskiej z Archiwum Emigracji UMK.

Państwo Ewelina, Kamil i Konrad Tomankowie zechcą przyjąć serdeczne podziękowanie za wyrażenie zgody na publikację listów Józefa Łobodowskiego.